

Rode poon, Vis van het jaar 2017, wordt duurzaam bevist

Rode poon wordt door VLAM uitgeroepen tot vis van het jaar 2017. Maar wat zijn de biologische kenmerken van ponen? Wat is de herkomst van onze Belgische rode poon? Hoe is het gesteld met de bestanden die door onze vloot worden bevist? Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek ILVO geeft een overzicht en formuleert wetenschappelijk advies.



Rode poon, copyright Hans Hillewaert

Wetenschappelijke benaming: *Chelidonichthys lucerna*

NL: Rode poon; Lokaal: knorhaan, roodbaard

FR : grondin perlon

UK : gurnard

DE : roter Knurrhahn

Onder de benaming “poon” worden meerdere soorten verkocht: rode poon (*Chelidonichthys lucerna*), grauwe poon (*Eutrigla gurnardus*) en Engelse poon (*Aspitrigla cuculus*). Rode poon is best gekend.

Leefgebied

De rode poon of knorhaan treft men aan in de Middellandse Zee, Zwarte Zee, en Noordoost-Atlantische Oceaan (van Zuid-Noorwegen tot Marokko).



Verspreidingsgebied van rode poon (bron: aquamaps.org)

Herkenning, verspreiding en biologie

Rode poon is gemiddeld tussen de 25 en 75 cm lang en weegt 200 à 500g. De poon heeft een dikke en vrij harde kop die met beenplaatjes is bepantserd en waaivormige borstvinnen, waarmee hij over de zeebodem “loopt”. Een andere typisch kenmerk is hun knorrend geluid, veroorzaakt door het trillen van hun zwemblaas. Vandaar dat poon ook knorhaan wordt genoemd. Rode Poon (*Chelidonichthys lucernus*) onderscheidt zich van andere poonsoorten door de lichtrode bovenzijde, de witte tot oranje onderzijde, de borstvinnen met blauwgroene stippen en een opvallende blauwe rand, en de vrij lange, spitse snuit met een hol profiel. Aangezien de Rode Poon watertemperaturen beneden 12°C slecht verdraagt, vertoont hij in de Noordzee een seizoenaal patroon, waarbij vele individuen in het voorjaar de zuidelijke Noordzee binnentrekken via het Engels Kanaal, en de meeste in november via dezelfde weg terug zuidwaarts zwemmen. Het voedsel van de Rode Poon bestaat uit allerlei bodemdieren, zoals kreeftachtigen, bodemvissen, weekdieren, wormen en stekelhuidigen. De voortplantingsperiode loopt van mei tot oktober, en het paaien gebeurt op diepten van 20-150 m.



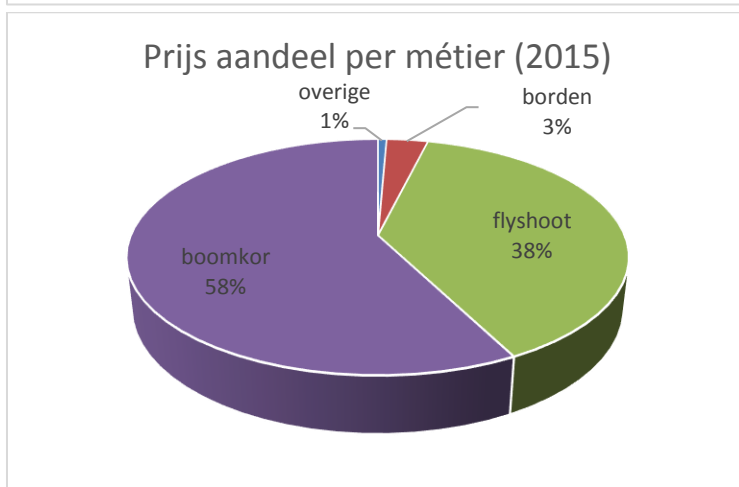
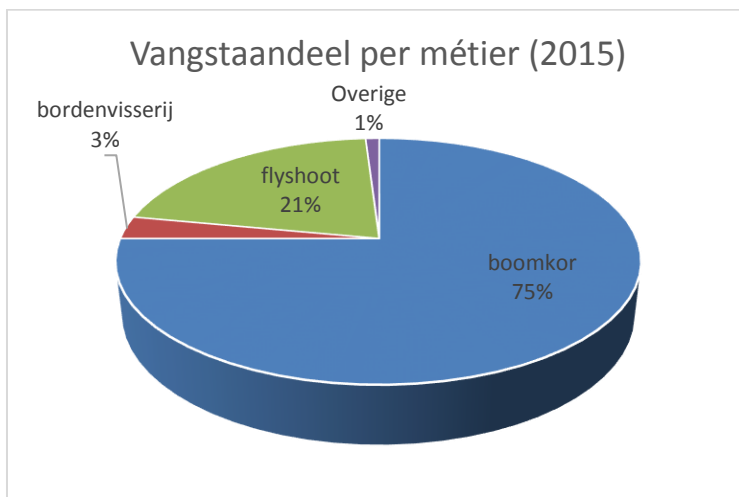
Rode poon (bron: wikipedia.org, fishbase.org)

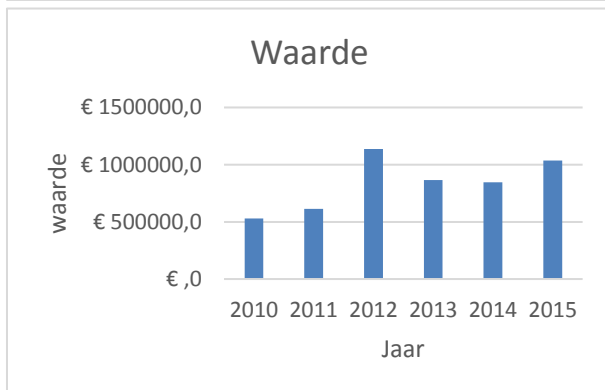
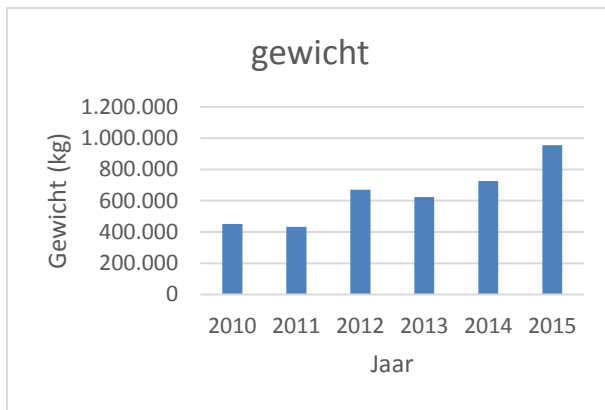
Visserij

De minimale aanvoerlengte voor alle ponen is 20cm. Poon wordt meestal gevangen als bijvangst in de bodemsleepnetvisserij op platvis (tong en schol). Er zijn een aantal vissers overgeschakeld naar “flyshooting”, een meer duurzame visserijtechniek die de bodem minder sterk verstoort. Zij kunnen wel gericht vissen op poon, waardoor onze veilingen een uitzonderlijk goeie aanvoer van rode poon kennen, die bovendien van zeer goede kwaliteit is.

Alhoewel de poonvisserij steeds populairder wordt, is de vangst van poon niet gereguleerd. Van poon ontbreken betrouwbare vangstgegevens, waardoor niet bekend is hoe groot het poonbestand is. Toch wordt poon waarschijnlijk niet overbevist: er wordt weinig gericht op gevestigd en vangsten zijn beperkt. De soort wordt indirect gecontroleerd door vangstbeperkingen in de visserijen waarbij poon wordt bijgevangen (zoals in de platvisvisserij).

Tijdens de periode 2010 – 2015 was de gemiddelde Belgische aanvoer van rode poon 643 451 kg per jaar, met een gemiddelde opbrengst van 837 136 euro per jaar. De Belgische aanvoer komt voornamelijk uit het Engels kanaal en de Noordzee, via boomkorvisserij (75%), flyshoot visserij (21%) en andere methodes (4%) (op basis van aanvoergegevens 2015).





Beheer van de visbestanden

Tot en met 2011 bestond er in Europa geen vangstreictie of totale toegestane vangsthoeveelheid (TAC) voor poon. In 2005 verzocht de Europese Commissie aan ICES Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee) om alle informatie over ponen te verzamelen, en om uiteindelijk een beheersadvies uit de werken. In 2011 werden de grauwe poon (*Eutrigla gurnardus*) en de Engelse poon (*Aspitrigla cuculus*) daadwerkelijk toegevoegd aan de lijst van visbestanden waarvoor ICES advies moet geven. Het is niet helemaal duidelijk waarom voor grauwe en Engelse poon advies wordt gevraagd en niet voor rode poon. Wellicht is dit omwille van het mindere belang van de rode poon op een grotere Europese schaal, maar voor België is de Rode poon de belangrijkste. De vraag naar advies voor deze soort zal dus ongetwijfeld nog volgen.

Omdat er pas sinds 2009 onderscheid gemaakt wordt tussen de verschillende soorten ponen in de visveilingen, is het moeilijk om per soort uitspraak te doen over evoluties van vangsten. Op basis van gegevens van wetenschappelijke surveys, de verschillende ponen wel steeds afzonderlijk gedocumenteerd werden, kunnen we echter wel evoluties in de bestandgroottes opvolgen. Voor de drie poonsoorten die regelmatig voorkomen in de Belgische aanvoer, blijken die trends gelijkaardig:

Rode poon

Tijdens verschillende surveys werden vangsten geanalyseerd uit de Noordzee, het Engels Kanaal en de Keltische Zee. In alle gebieden is er een stijgende trend, dwz de bestanden worden groter.

Grauwe poon

Surveys in de Noordzee tonen schommelingen in aantallen, maar met een stijgende trend sinds halfweg de jaren '80. Deze surveys zijn een betrouwbare maat voor de toestand van grauwe poon in het volledige NO-Atlantisch gebied. Grauwe poon vertoont echter wel een verschuiving in verspreidingsgebied: in de Noordzee stijgen aantallen, maar met een verschuiving naar het noord-westen. Dit kan het gevolg zijn van de opwarming van de Noordzee.

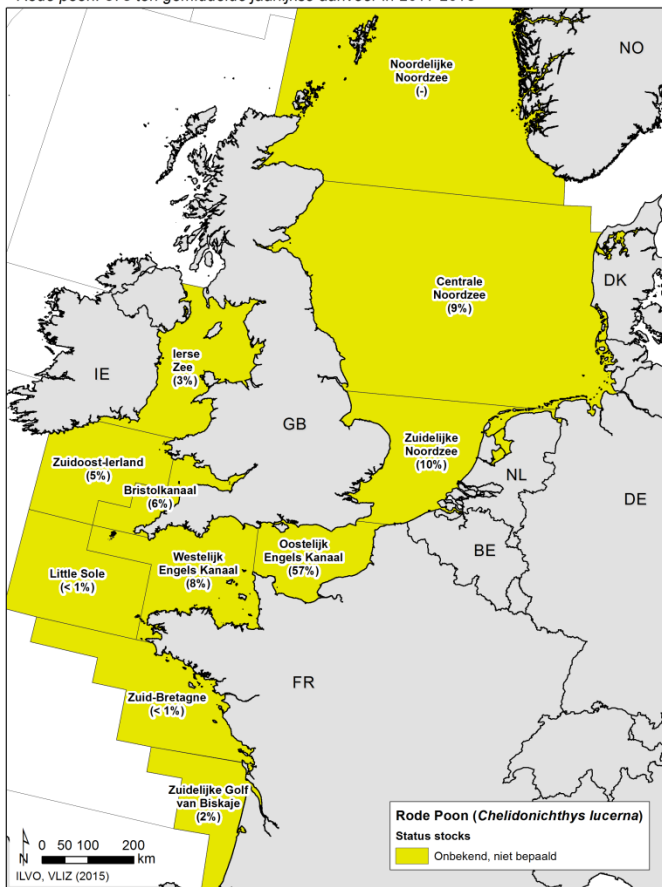
Engelse poon

Helaas zijn er voor deze soort tot op vandaag nog onvoldoende betrouwbare gegevens, maar de aanvoer blijft ongeveer constant over de tijd. Engelse poon wordt door Belgische vissers gevangen in de Golf van Biskaje, in de Keltische Zee en in het Engels Kanaal, maar qua totale aanvoer is de soort minder belangrijk dan rode en grauwe poon. Deze soort wordt ook vaker teruggegooid dan de andere soorten.

Alle beschikbare informatie wijst dus op stijgende populatiegroottes, en dat is goed nieuws. Rekening houdend met het feit dat de visserij-inspanning algemeen afneemt, en dat het aandeel van duurzamere visserijtechnieken toeneemt, blijkt er dus geen gevaar voor overbevissing van de rode poon. Vanuit een wetenschappelijk oogpunt ziet ILVO bijgevolg geen bezwaren tegen rode poon als Vis van het jaar 2017.

Aanvoer per vangstgebied in % van de totale vangst door Belgische vissers

Rode poon: 575 ton gemiddelde jaarlijkse aanvoer in 2011-2013



Samenvattend kunnen we dus stellen dat de rode poon bestanden die door de Belgische vloot worden bevestigd een stijgende trend tonen en dat er geen redenen tot ongerustheid bestaan over de staat van de bestanden. Ook zijn er geen biologische kenmerken die van de rode poon een kwetsbare soort maken, en is het moment van de promotie afgestemd op het paaiseizoen en het kunnen leveren van een kwalitatief hoogstaand product.

Heleen Lenoir

Wetenschappelijk medewerker



Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek / Eenheid Dier - Visserij en Aquatische productie

Ankerstraat 1, 8400 Oostende

Tel +32 59 56 98 04

Heleen.Lenoir@ilvo.vlaanderen.be

www.ilvo.vlaanderen.be